

[kültür] Bol ödüllü tiyatro adamı Tuğsal Moğul: “Almanya ‘ırkçı terör’ demekten kaçıyor” SPOT: Neonazilerin hedeflerine Alman siyasetçiler ve gazetecileri yerleştirmeleri ile birlikte gözler “NSU: Kurbanlar Arasında Almanlar da Var” adlı oyunun yazarı Tuğsal Moğul’a çevrildi.

Almanya’da 2000 – 2007 yılları arasında 8’i Türk biri Yunan biri Alman polisi olmak üzere 10 kişiyi katleden ırkçı terör hücresi NSU’nun işlediği cinayetler üzerindeki sis perdesi henüz kalkmadı.

Tam 5 yıl süren ve ülke tarihinin en kritik davalarından biri olan NSU davası sona erse de istihbarat birimleri ve emniyet güçleri ile bağlantıları açıklığa kavuşmadı ve tarihin karanlık sayfalarına gömüldü.

İrkçı cinayetlerin arkasındaKi, karanlıkta kalan güçler tam rahat nefes alıp arkalarına yaslanmaya hazırlanıyorlardı ki beklenmedik bir infaz NSU cinayetlerini alıp gündemin en tepesine yeniden yerleştirdi. Kassel Bölge Valisi Walter Lübcke’yi katleden zanlının Neonazi çevrelerle bağlantılarının ortaya çıkması kamuoyunda da büyük huzursuzluk yarattı.

Geçen haziran ortasında bir açıklama yapan Federal Alman Anayasayı Koruma Örgütü Başkanı Thomas Haldenwang, 12 bin 700 şiddete hazır aşırı sağcıya işaret etti. Ardından terör uzmanları, ırkçı terör ile ilgili alarm verdiler ve eylem hazırlığı içinde olduklarını duyurdular. Lübcke benzeri başka suikast olasılığını telaffuz ettiler. Amadeu Antonio Vakfı ırkçı terör kurbanlarının sayısının 1990 yılından bu yana 193 olduğunu belirtti. Ülkede ırkçı şiddete, cinayetlere kayıtsız kalındığı yönünde tartışmalar kızışırken, aşırı sağcı motifli saldırı ve cinayetleri Almanya bir türlü “ırkçı terör” olarak adlandıramadı.

Almanya’da NSU davasını yakından takip eden senarist, yönetmen ve oyuncu Tuğsal Moğul 2015 yılında “NSU: Kurbanların arasında Almanlar da var” adlı oyunu kaleme aldı. Oyun hem Türkiye’de hem de Almanya’da Türkçe ve Almanca sahnelendi.

Aynı zamanda anestezi uzmanı ve doktor olan Tuğsal Moğul şimdilerde Türkiye’deki ifade özgürlüğü ihlalleri altında görev yapmaya devam eden tiyatro adamlarıyla Almanya – Türkiye arasında bir sanat köprüsü kurmanın hazırlıkları içinde.

Rowohl yayınları arasında kitapları da okurla buluşmuş olan 46 yaşındaki Ayvalıklı sanatçı Tuğsal Moğul HALKWEB’in sorularını yanıtladı.

Almanya’nın “ırkçı terör” diyememe ısrarı, Almanya’da doğup büyümesine karşın sanat dünyasında dahi etnik köken vurgusuna tepkilerini ve Türkçeli topluma bakışını, Sezen Aksu şarkılarına duyduğu aşkı, elbette projelerini ve çok daha fazlasını bol ödüllü Tuğsal Moğul şöyle aktardı:

“YABANCI, ALMAN AYIRT ETMEDEN HEDEFE ALIYORLAR”

-Almanya toprakları üzerinde faşizm bir kez daha kendisine yer bulabilir mi? Ya da hangi noktaya kadar yeşerebilir?

TUĞSAL MOĞUL: II. Dünya Savaşı’nda 20 milyon kişi öldü. 6 milyon Yahudi öldürüldü. Böyle bir geçmiş kolay kolay unutulamaz ve göz ardı da edilemez. Ancak son yıllarda özellikle de 2000’li yıllardan itibaren boyutları her geçen gün ürkütücü hale gelen ırkçılıkla karşı karşıyayız. Bugün kurumsal ırkçılık tüm varlığı ile ortada. Burada doğup büyümüş olmanız, Almanca’yı Almanlardan da daha iyi konuşuyor olmanız, sanatla uğraşmanız, yüksek tahsilli olmanız, Almanya’da ne kadar yaşadığınızın önemi yok.

Artık hep bir tedirginlik söz konusu. Üstelik yabancı, Alman ayrımı yapmadan tehdit ve saldırıları arttırıyorlar. Bu topraklardan yeniden faşizm çıkmaması gerekiyor. Doğuda durum daha da kötü. Bununla birlikte örneğin Dortmund'da da.

NSU davası vicdanlarda yara açtı ve tüm bağlantılar aydınlığa kavuşturulmadan tarihin karanlıklarına gömüldü. Bir dolu soru işareti var. Katillerin yalnız olduğu, ırkçı örgütlere bağlı olmadıkları iddia ediliyor.

“NSU DAVASINI AYLARCA YAKINDNA TAKİP ETTİM”

-Yazdığınız “NSU: Kurbanlar arasında Almanlar da var” adlı oyununuzla bundan dört yıl önce çok önemli bir mesaj verdiniz. Bugün ırkçı ölüm tehditlerinin hedefinde Alman siyasetçiler, gazeteciler var. Hatta Alman Vali Walter Lübcke'nin katil zanlısının tehlikeli Neonazi gruplarıyla bağlantıları ortaya çıktı. Sizce Almanya neden ırkçı tehdide karşı kayıtsız kalıyor?

TUĞSAL MOĞUL: Bundan yıllar önce ırkçı cinayetlerin kurbanlarının büyük bir bölümünü Almanların oluşturduğunu okudum. Rügen'de Nazi Dokümantasyon Merkezi'nde bazı belgelerde bu bilgiye ulaşmışım. Ardından Gregor Gysi'nin konuşmacı olduğu bir toplantıda ülkedeki ırkçılığın boyutlarıyla ilgili anlattıkları ciddi anlamda dikkatimi çekti. O günden sonra konuyu enine boyuna araştırmaya başladım. Münih'te 9 ay boyunca NSU davasını takip ettim. Sonra tüm bunları kağıda dökmeye karar verdim. Kurbanların mı yoksa katillerin mi hikayesini anlatmalıyım diye çok düşündüm. Bugün Kassel Valisi Walter Lübcke katledildi ancak NSU cinayetlerine dönüp baktığınızda bundan yıllar önce Enver Şimşek'in Kassel'da katledildiğini görüyoruz. Kassel'daki ırkçı infazda internet kafesinde istihbaratçını bulunması konunun rengini değiştiriyor.

“İŞİN UCU SONUNDA KENDİLERİNE DOKUNDU”

-Almanya'nın ırkçı şiddete kayıtsız kalmasının tartışıldığı şu günlerde sizin verdiğiniz örneğe bakarsak aslında çok uzun zamandır tehlikenin boyutlarına gözlerini kapadığını söyleyebilir miyiz?

TUĞSAL MOĞUL: Bakın o dönemdeki detaylı araştırmalarım sonrası “NSU: Kurbanlar arasında Almanlar da var” adlı oyunumu işte tüm bu bilgiler ışığında yazdım. Ancak çocukların bile anlayacağı bir üslupla kaleme aldım. Oyunda bir erkek ve bir kadın sürekli cinayetleri araştırıyorlar. Evet tüyler ürperten kayıtsızlık ta o zaman beri mevcut. Katledilenin adı Enver değil Hans ya da Peter olsaydı, katiller de Uwe, Beate değil Mustafa, Mehmet olsaydı bir kere bu dava bu kadar uzun sürmezdi. Köln'deki olaydan sonra cinayetleri Türkler Kürtler ya da mafya işledi diye ithamda bulunuyorlardı. İrkçılar ise akıllarına bile gelmiyordu. Hürriyet gazetesi bile haberleri aktarırken ‘dönerci cinayetleri’ ifadesini kullandı. Biz ise sürkeli uyarıyorduk. Devlet o dönemde kendisine dönük bir saldırı göremedi. Ve bugün Walter Lübcke'nin infazı ile karşı karşıyalar. O bir Alman ve şimdi tepki gösteriyorlar. Daha yeni yeni ‘Etkili mücadeleye başlamamız gerekiyor!’ diyorlar. Korkmaya başladılar. Çünkü işin ucu kendilerine dokundu.

“DAVAYI TİYATRO OYUNU İZLER GİBİ TAKİP ETTİM”

-Almanya ‘ırkçı şiddetten’ söz ediyor. Ancak ortada sistematik ve örgütlerin birbiriyle bağlantılı olduğu bir tablo ile karşı karşıyayız. Sizce ülkede ırkçı terörden söz edilebilir mi? Evetse Almanya ‘ırkçı terör’ demekten neden ısrarla kaçınıyor?

TUĞSAL MOĞUL: Almanya'da kesinlikle ırkçı terörden söz edilebilir. Ancak neden hala ırkçı terör olarak telaffuz edilmediğini ise ben de bilemiyorum. Almanya'da geçmişte olanlar yüzünden belki de olayı bu şekilde görmek ya da adlandırmak istemiyorlar. Ancak başınızı kuma gömemezsiniz. Halil Yozgat öldürülürken olay yerinde Alman gizli servisinden ve NSU davasının kilit isimlerinden ajan Andreas Temme'nin orada bulunduğu ortada. Cinayeti

mutlaka görmesi gerekiyordu. Parantez açmak gerekirse Vali Walter Lübcke'nin katil zanlısı Stephan Ernst de, Temme'nin muhbiri Benjamin Gaertner'in arkadaşı çıktı. Devam edersek o dönemde Hessen Eyalet Başbakanı Volker Bouffier de bunlara hak veriyor. Aylarca davayı takip ettim. Sanki dava değil de tiyatro izliyorum gibiydim. Kurban yakınlarının avukatları iddiaların araştırılmasını talep ediyorlardı. Açıkçası vicdanlar rahat değil. Federal Savcılık 'Sanığa ömür boyu verdik daha neden rahatlayamadılar' diye sorabiliyor.

İşte yazdığım NSU oyununu Türkiye'de sahnelediğimizde tüm bu olanlara kimse inanmadı. Türkiye'deki seyirciler de şaşırıldı. İşin bir diğer acı tarafı ise kendi vatandaşları Almanya'da ırkçılar katledilirken Türkiye'dekiler duymamışlar bile. Bunda Türk hükümetinin de çok ilginç bir şekilde sessiz kalması elbette etkili oldu.

"IRKÇI CİNAYET KURBANLARININ ADININ YAZDIĞI BANKLARI PARÇALADILAR"

-İrkçi tehdidi bire bir yaşadınız mı?

TUĞSAL MOĞUL: Ne yazık ki evet. Ben Almanya'da tek başıma Mecklenburg Vorpommern ve Sachsen'a gitmem. Oraya gidip asla izin yapamam.

Münster'de oyun sahnelerken korkmadık ama Zwickau'da itiraf etmeliyim ki ciddi endişe duyduk. Orada bile katıldığımız tiyatro festivaline ırkçılar saldırdı. 'Unendeckte Nachbarn' (Farkedilmemiş Komşular) Festivali'nde 2017 yılında ise oyunumuzu rahatça sergileyemedik. O sırada 'kimlikçi hareket' olarak tanımlanan sağ popülist Pegida'nın gösterileri de vardı. Binanın camlarını kırdılar. Öğrenciler ırkçı cinayet kurbanlarının isimlerinin yazılı olduğu bankların hepsini parçaladılar. Ve bir daha da kurbanların anısına hazırlanan o banklar oraya konulamadı.

"TÜRKLER VE ALMANLAR NEDEN KENETLENEMİYOR?"

-Almanya'daki Türk toplumunun ırkçılıkla mücadeledeki yerini nasıl gözlemliyorsunuz?

TUĞSAL MOĞUL: Özellikle son dönemde cinayetler işlendiği zaman yabancı kökenliler de güçlü eylemler yaptılar. Ancak aralarında Alman antifaşist gruplar yoktu. Türk toplumu çok daha güçlü mücadele verebilir ve verebilmelidir. Çok da geride durmuyor aslında. Ancak Almanlarla birlikte hareket etmiyor. Bu nedenle hareketleri de etki yaratmıyor.

Almanlarla Türkler ırkçılık karşıtı eylemlerde neden kenetlenemiyorlar? Neden ortak bir eylem yapamıyorlar?

TÜRKİYE – ALMANYA TİYATRO HATTI

Almanya'da bir tiyatro oyuncusu, yönetmeni ve senaristi olarak toplumsal konularla ilgili bir duruş sergiliyorsunuz. Özellikle de aşırı sağ şiddete karşı kitaplarınız ve oyunlarınızla da Alman kamuoyu sizi yakından takip ediyor. Türkiye'deki ifade özgürlüğü ihlalleri altında tiyatro yapma mücadelesi veren meslektaşlarınıza buradan neler söylemek isterseniz?

TUĞSAL MOĞUL: Öncelikle bir konuda mutabık kalalım. Sanatçının sahnede her şeyi söylemeye hakkı vardır. Araştırmak, soruşturmak, soru sormak enstrümanıdır. Esas soramazsak o zaman sanat da yapmış olmayız. Sanatçılar arasında dayanışma çok önemli. Türkiye'deki meslektaşlarımın değerli mücadelesine büyük saygı duyuyorum.

Önümüzdeki günlerde İstanbul'a gidip Almanya ile bir sanat, tiyatro köprüsü kurmak istiyorum, bağlantılar kurmak istiyorum. Türkiye'deki tiyatronun durumu ile ilgili duyduklarımız çok farklı. Türkiye'de inanılmaz oyunlar gördüm. Almanca kaleme aldığı "Alman Ayşe"yi Türkiye'deki seyirci için sahneye koymak istiyorum. Sanatçıların gelip oynayacağı karşılıklı festivaller organize etmek istiyorum.

Tarabya Kültür Akademisi'nden burs alıyorum. Kumbaracı50 ve Boğaziçi Ensemble ile işbirliği içinde olmak için Türkçe eserler de kaleme alacağım. Goethe Enstitüsü bazı oyunlarımı Türkçe'ye çevirdi. 3 - 4 ay İstanbul'da kalmayı planlıyorum.

“ETNİK KÖKEN VURGUSU RAHATSIZ EDİCİ”

-Türkiye kökenli bir sanatçı olarak mı anılmak yoksa sadece sanatçı olarak mı bahsedilmek sizi daha mutlu kılar? Örneğin sizi sunarken ne diyorlar Alman sanatçı mı? Türk asıllı mı?

TUĞSAL MOĞUL: Kesinlikle rahatsız oluyorum. Aynı panelde Alman meslektaşımı takdim ederken “Alman” demiyorlar, etnik kökenine, milliyetine vurgu yapmıyorlar. Sıra bana gelince ille etnik kökenimin altı çiziliyor. Aslında farkında olmadan ayrımcılık yaptıklarını bir gün söylemek istiyorum. Filmlerde, dizilerde de bana ille de göçmen kökenli rolleri vermek istiyorlar. İlle de Mustafa, Ali, Mehmet’i oynamamı istiyorlar. Oysa ben tıp okudum, bazı sahnelerde anestezi yapabilirim neden doktor rolünü canlandıramıyorum. Neden ille de katil, ya da ırkçı şiddet kurbanını oynamak zorundayım? Ben Beckum’luyum. Sanatçiyim ve doktorum. O kadar. Gerisi beni ilgilendirir. İşte benim oyunlarım bu konuları işliyor. Hastalarım da sürekli soruyor ‘nerelisin’ diye. Elbette Türklerde de var bu. ‘Hemşeri misin, memleket nere’ diye biz de sorarız. Ancak Türkler bunu sorarken ortak noktaları arıyor, Almanlar farklılıkları bulmak için soruyorlar.

“SEZEN AKSU’YU İSTANBUL’DAKİ OYUNUMA BEKLİYORUM”

- Sezen Aksu’ya adadığınız müzikal oyununuzun hikayesini, merak edenler için anlatabilir misiniz?

TUĞSAL MOĞUL: Sezen Aksu şarkılarıyla müzikal dramatik bir çalışma hazırladık geçen yıl prömiyeri Münster’de yapıldı. Şimdi bu çalışmayı İstanbul’da sergilemeyi planlıyoruz. Hikayesi ise dramatik ve gerçeklere dayanıyor. Duvar yıkılmadan önce Türk erkeklerinin önemli bir bölümü Berlin’de çifte hayatlar sürüyordu. Aileleri, eşleri ile Berlin’de birlikte yaşıyorlardı. Ancak duvarın öteki tarafına geçerek Alman sevgililer de ediniyorlardı. İşte Gudrun da bu şekilde hamile kalıyor. Selma doğuyor. Doğu Almanya’da yaşıyor. Selma’nın Türk babası gidip geliyor. Ancak bir gün Giresun’a batı Almanya’daki ailesi ile birlikte kesin dönüş yapıyor. Selma ise babasız kalıyor. Sezen Aksu şarkılarını dinleyerek büyüyor. Türkçe öğreniyor. Duvar yıkılınca Kreuzberg’e gidiyor, babasını arıyor ama bulamıyor. Bu sefer peşinden İstanbul’a gidiyor. Ama babasının Giresun’da olduğunu bilmiyor tabii. Sezen Aksu şarkılarına duyduğum tutku anneannem Emine Marti’dan geliyor. Çünkü o da Sezen şarkıları dinliyordu. Oyunu Türkiye’de sergilediğimizde Sezen Aksu’nun gelip izlemesini ise çok isterim.

TUĞSAL MOĞUL HAKKINDA

Tuğsal Moğul 1969 yılında Neubeckum/Westfalen’de doğdu. Oyuncu, rejisör, anestezi uzmanı ve doktor olan Moğul Hannover, Lübeck ve Viyana Üniversitelerinde dokuz yıllık tıp eğitiminin yanı sıra Hannover Müzik, Tiyatro ve Medya Üniversitesi’nde oyunculuk eğitimi aldı. Münster’de bir eğitim hastanesinde yarı zamanlı doktor olarak görev yapıyor, aynı zamanda yazar ve rejisör olarak da çalışmalarını sürdürüyor. *Halbstarke Halbgötter* adlı eseriyle 2011 yılında Heidelberger Stückemarkt’a davet edildi. Bu oyunda doktorlar söz alırken, *Somnia* adlı oyunda yoğun bakımda yatan hastalar, *Die Angehörigen* adlı oyunda ağır hastaların yakınları söz alıyor. Bu üçleme eser Operation adlı tiyatro topluluğu işbirliği ile ortaya çıkmıştır. Moğul 2013 yılında *Die deutsche Ayse* adlı eserinin prömiyerini Tiyatro Münster’de gerçekleştirdi. Oyun 2014 NRW Tiyatro Günleri çerçevesinde birçok kez ödüllendirildi ve Nürnberg’deki Talking About Borders Festivali’ne, aynı zamanda Stuttgart’taki Made in Germany’ye ve pek çok etkinliğe davet edildi. 2015 yılında tamamlanan *Auch Deutsche unter den Opfern* adlı araştırma çalışması oyun, aynı yıl Berlin Tiyatro Yazarları Günleri’nden davet aldı. Yetkililerin NSU cinayetleri soruşturmasında başarısızlığa uğradığını ortaya koyan bu eser Tübingen Oda Tiyatrosu tarafından Sapir Heller’in yönetmenliğinde yeniden sahnelendi

ve Hamburg Özel Tiyatro Günleri'nde En iyi Çağdaş Drama kategorisinde 2016 Monica Bleibtreu Ödülü'ne layık görüldü.

Auch Deutsche unter den Opfern adlı oyun Eylül 2017 yılında WDR-Medyatek'de radyo tiyatrosu olarak yayınlandı. 2016 yılında Tuğsal Moğul'un *Deutsche Konvertiten* adlı oyununun prömiyeri Tiyatro Münster'de yapıldı. 2016 yılında Joke van Leeuwen yönetiminde *Als mein Vater ein Busch wurde und ich meinen Namen verlor* adlı eseri Münster Gençlik Tiyatrosu'nda sahnelendi. Sezen Aksu şarkılarıyla müzikal dramatik bir çalışma hazırladı. Bu çalışmanın prömiyeri Münster Pumpenhaus'da yapıldı.

Tuğsal Moğul'un diğer çalışmaları Berlin'de Ballhaus Naunynstrasse, Hannover'de Glocksee ve Stuttgart'ta Theaterhaus gibi tiyatrolarda sergileniyor. Theater Osnabrück'de 2016/17 sezonunda Anis Hamdoun'un *Die unbekannte Stadt* adlı eserinin prömiyerini Oskar Ensemble ile birlikte gerçekleştirdi.

Tuğsal Moğul Aralık 2017 ve Şubat 2018 tarihleri arasında Tarabya Kültür Akademisi'nin burslu sanatçısı olarak çalışmalarını İstanbul'da sürdürdü. (Kaynak: Tarabya Kültür Akademisi)

IŞIN TOYMAZ – STUTTGART

Tags: Ana Manşet, Tuğsal Moğul, Almanya, tiyatro, NSU, ırkçı, terör, Volker bouffier, Andreas Temme, Walter Lübcke, Türkler, Sezen Aksu, Tarabya Kültür Akademisi